

Sprawozdanie

komisji szkolnej o sprawozdaniu z czynności Wydziału krajowego
Departamentu III.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą z dnia 19. Listopada 1887 przekazał Wys. Sejm komisji szkolnej do załatwienia tę część sprawozdania z czynności Wydziału krajowego, która dotyczy departamentu III.

Agendy Departamentu III nie zmieniły się w roku zeszłym, a kierownictwo Departamentu pozostawało w tych samych wypróbowanych rękach.

Gdy komisya lustracyjna tak w sprawozdaniu za r. 1886 jak i w latach dawniejszych przedstawiała szczegółowo, które sprawy Departamentowi III stale do załatwienia przydzielone są i corocznie dawała wyraz uznania za sposób załatwienia tych spraw, przeto komisya szkolna uważa za właściwe niniejszem sprawozdaniem poruszyć tylko te sprawy sprawozdaniem z czynności objęte, które bądź to powód do uwag nastęrczają, bądź to co do których wnioski Wys. Sejmowi przedstawić zamierza.

Wydział krajowy podał do wiadomości Sejmu, iż uchwalone przez Wys. Sejm na posiedzeniu dnia 9. Października 1884 projekty ustawy, zmieniającej niektóre postanowienia ustawy z dnia 15. Sierpnia 1876 L. 28 o pokryciu kosztów stawiania i utrzymywania budynków plebańskich w parafiach wyznania katolickiego, tudzież uchwalony na temże samem posiedzeniu projekt ustawy o zabezpieczeniu budynków kościelnych i plebańskich od ognia Najwyższej sankcyi nie otrzymały.

Według odezwy c. k. Prezydium Namiestnictwa z 26. Września 1887 L. 8570 ustawa konkurencyjna nie uzyskała Najwyższej sankcyi z powodów zasadniczych, co do projektu zaś o zabezpieczeniu budynków kościelnych i plebańskich od ognia, oświadczył p. Minister wyznań i oświecenia, że myśl przymusowego zabezpieczenia sama dla siebie może być tylko pożądaną; ponieważ jednak projekt ustawy obciąża także publiczne patronaty, administracya państwa zaś zasadniczo uchyla się od zabezpieczenia budynków w jej zarządzie zostających, przeto projekt sankcyonowany być nie mógł. P. Minister wyznań oznajmił zarazem, że projekt ustawy, któryby ten zarzut uwzględnił, nie natrafiłby na inne przeszkody i mógłby być do Najwyższej sankcyi przedłożonym.

Komisya sądzi, że sprawa przymusowego ubezpieczenia budynków kościelnych i plebańskich jest dla kraju naszego ważną i nagłą, — i że przeto nie należy oczekiwać na inicjatywę poselską dla ponownego wniesienia odnośnego projektu do ustawy, lecz polecić

Wydziałowi krajowemu, by na najbliższej sesji sejmowej przedłożył projekt do ustawy o przymusowym zabezpieczeniu budynków kościelnych i plebańskich od ognia.

Komisyja przedstawia więc Wys. Sejmowi do uchwały rezolucję poniżej pod I. umieszczoną.

Na posiedzeniu z dnia 21. Stycznia 1887 polecił Wys. Sejm Wydziałowi krajowemu, aby porozumiał się z gminą m. Krakowa względem konwersyi 6% pożyczki 100.000 zł. w krakowskiej kasie oszczędności zaciągniętej na budowę szkoły sztuk pięknych. Wskutek odpowiedniego wezwania Wydziału krajowego Rada miasta Krakowa na posiedzeniu w dniu 27. Października odbytem uchwaliła, iż nie zgadza się z wnioskiem Wydziału krajowego co do skonwertowania rzeczony 6% pożyczki z powodu, że ona nie w krakowskiej kasie oszczędności lecz z funduszu amortyzacyjnego gminy miasta Krakowa zaciągnięta została, a Wys. Sejm przyjął obowiązek płacenia gminie miasta Krakowa przez 33 lat po 7.000 zł. rocznie na umorzenie kosztów budowy budynków na odpowiednie celowi umieszczenie szkoły sztuk pięknych i jej kierownika.

Gdy rzeczywiście Wys. Sejm uchwałą w dniu 8. Kwietnia 1876 powziętą przyjął na fundusz krajowy obowiązek płacenia gminie m. Krakowa przez lat 33 po 7.000 zł. rocznie na powyższy cel pod warunkiem, jeżeli gmina m. Krakowa budynek na pomieszczenie szkoły sztuk pięknych potrzebny kosztem co najmniej 100,000 zł. wystawi, bez względu na to, czy gmina w ogóle na cel tej budowy pożyczkę zaciągnie, lub jakie od tej pożyczki opłacać będzie odsetki, przeto uchwała Wys. Sejmu w dniu 21. Stycznia 1887 powzięta, jako sprzeciwiająca się przyjętym w obec gminy m. Krakowa zobowiązaniom — jest niewykonalną.

Uchwałą z dnia 19. Października 1882 zapewnił Wys. Sejm szkole muzycznej w Krakowie powstać mającej stałą roczną subwencyę w kwocie 2.000 zł. w przypuszczeniu i pod warunkiem, że gmina miasta Krakowa tudzież c. k. Skarb państwa przyznają tejże szkole, stałą roczną subwencyę w odpowiedniej kwocie. Wskutek tej uchwały Wys. Sejm w budżetach na r. 1883, 1884 i 1885 po 2.000 zł na cel powyższy wstawił.

Na żądanie c. k. Namiestnictwa przesłał Wydział krajowy w r. 1883 i 1884 po 2.000 zł. do depozytów c. k. Namiestnictwa w przekonaniu, że subwencya ze strony c. k. Skarbu państwa w zasadzie jest uchwaloną, zastrzegając funduszowi kraj. zwrot deponowanych kwot, jeżeliby warunek w uchwale Wys. Sejmu podany nie miał się ziścić.

Gdy jednak szkoła w życie nie weszła, przeto już uchwalona na r. 1885 subwencya wydatkowaną nie została a w latach następnych Wys. Sejm subwencyi nie uchwalał

Reskryptem z dnia 13. Marca 1887 L. 8.289 zawiadomił p. Minister wyznań i oświaty tak Wydział krajowy jak i gminę m. Krakowa, iż subwencya państwowa nie może być udzieloną zakładowi nieistniejącemu i że przeto szkoła pierwaj musi wejść w życie a potem dopiero może żądać subwencyi państwowej, od udzielenia której p. Minister w zasadzie się nie uchyla. Rzecz przeto weszła w błędne koło, gdyż subwencya krajowa zawisła jest od subwencyi państwowej, a p. Minister oświaty żąda przed przyznaniem subwencyi wejścia w życie szkoły, które połączone jest ze znaczniejszymi kosztami, których Towarzystwo muzyczne ponieść nie może.

Towarzystwo muzyczne w Krakowie, utrzymuje szkołę muzyczną niższą od lat 20, a szkoła ta rozwija się co do ilości uczniów co roku pomyślnie, lecz dotąd z powodu braku odpowiednich funduszków nie mogła większym wymogom odpowiadać. Wydział Towarzystwa muzycznego zmuszony do tego niejako powyżej powołanem orzeczeniem c. k. Ministerstwa

postanowił z dniem 1. Lutego 1888 otworzyć konserwatorium muzyczne, któreby wszelkim wymogom wyższej szkoły muzycznej odpowiadało a Dyrekcyę tegoż konserwatorium powierzył p. Żeleńskiemu.

Zarząd szkoły muzycznej domaga się obecnie przyznania rocznej stałej subwencji, przyznanej już przez Wys. Sejm poprzednio pod warunkiem, iż szkole przyznana zostanie subwencya państwowa — a zarazem prosi o wypłacenie kwoty 4000 zł. w. a. w Namiestnictwie deponowanej na częściowe pokrycie znacznych kosztów przy założeniu konserwatorium nieuniknionych, jako to: zakupienia instrumentów i t. p.

Sprawa przyznania stałej subwencji dla konserwatorium muzycznego w Krakowie nie może być przedmiotem wniosków, któreby komisya przy niniejszem sprawozdaniu Wys. Sejmowi przedłożyć mogła — natomiast zaś sądzi komisya, że kwota 4000 zł. w Namiestnictwie deponowana na pierwsze kosztu urządzenia konserwatorium Towarzystwu muzycznemu wypłaconą być może, a to tem bardziej, że Namiestnictwo w. r. 1882 proponując Wydziałowi kraj. deponowanie subwencji przez W. Sejm uchwalonych, miało na myśli stworzenie funduszu dla pierwszego założenia szkoły potrzebnego a Wydział krajowy składając dwukrotnie po 2000 zł. do depozytu Namiestnictwa widocznie myśl tę przyjął.

Wydział kraj. pismem z d. 14. Października 1887 L. 20.893 zażądał od Namiestnictwa zwrócenia deponowanych tam 4000 zł.

Komisya przedstawia przeto Wys. Sejmowi do uchwały rezolucyę poniżej pod II. umieszczoną.

Uchwałą z d. 20. Stycznia 1887 polecił Wys. Sejm Wydziałowi krajowemu, aby starał się u c. k. Rządu o pozwolenie łączenia mniejszych stypendyów, możność przedłużania ich przez kilka lat po ukończeniu normalnego kursu studyów uniwersyteckich pod warunkiem, że stypendysta specjalnym poświęci się studyom.

Na motywowane pismo w tej sprawie przez Wydział kraj. do p. Ministra wyznań i oświecenia wystosowane, odpowiedział p. Minister reskryptem z d. 15. Listopada 1887 L. 8.560, że zezwalanie na podobne kumulacye już obecnie jest dopuszczalnem, a modyfikując rozporządzenie z d. 16. Kwietnia 1878 L. 5324/887, upoważnił c. k. Namiestnictwo do zezwalania we własnym zakresie działania na kumulacye stypendyów, o ile postanowienia odnośnych aktów fundacyjnych temu się nie sprzeciwiają, dla uczniów szkół średnich aż do kwoty 250 zł. zaś dla słuchaczy szkół wyższych (Hochschulen) z wyjątkiem nauk teologicznych — aż do kwoty 400 zł., wraze udowodnienia szczególnie dobrego uzdolnienia tudzież aplikacyi ubiegającego się — na wniosek właściwego grona profesorów i po poprzedniem porozumieniu się z nadawcą stypendyum.

Zarazem oznajmiło c. k. Ministerstwo, że wniosek Wydziału krajowego o przedłużenie stypendystom prawa pobierania stypendyów na lat kilka po ukończeniu normalnego czasu studyów, jest przedmiotem szczegółowego badania i że odnośna decyzya nastąpi później.

Rzeczą będzie więc obecnie Wydziału kraj. w granicach powyższym reskryptem określonych intencyom w uchwale Wys. Sejmu z d. 20 Stycznia 1887 zadość uczynić.

Wyznaczoną przez Wys. Sejm uchwałą z d. 21. Stycznia 1887 na wydawnictwo podręczników dla szkół średnich kwotę 1000 zł. wypłacił Wydział krajowy do rąk Dra Władysława Zajączkowskiego, jako zastępcy przewodniczącego komisji naukowej przy c. k. kraj. Radzie szkolnej.

Gdy uchwalona na powyższy cel w roku zeszłym kwota, sądząc z intencji Wys. Sejmu jest stałą, przeto byłoby do życzenia, aby podany został do wiadomości Wys. Sejmu

szczegółowy sposób użycia tej kwoty tak, aby Sejm miał możność ocenienia, o ile przyznanie tej subwencji jest użyteczne, o ile celowi swemu odpowiada i o ile kwota jest wystarczającą.

Zdaniem komisji powinien Wydział krajowy zażądać od c. k. Rady szkolnej krajowej a względnie komisji naukowej corocznie sprawozdania z użycia tej subwencji i podać to sprawozdanie z użycia tej subwencji do wiadomości Wys. Sejmu.

W tym celu proponuje komisja rezolucję poniżej pod III.

W ciągu roku Wydział krajowy w porozumieniu z c. k. Radą szkolną krajową zgodził się na stałe podwyższenie płac nauczycieli szkół ludowych w licznych stosunkowo miejscowościach, a mianowicie:

	w Nowym Sączu	z 600 na 650
	„ „ młodszym	360 „ 400
	„ Kołomyi	z 600 „ 700
	„ „ młodszym	z 360 „ 420
	„ Drohobyczu	z 600 „ 650
	„ „ młodszym	z 360 „ 400
	„ Samborze	z 600 „ 650
	„ „ młodszym	z 360 „ 400
w Stanisławowie	nauczycielki szkoły wydziałowej	z 800 „ 850
„	nauczyciele szkół pospol.	z 600 „ 650
„	„ „ młodsi „	z 360 „ 420
	w Woli Justowskiej	z 350 „ 400
	„ Strzyżowie	z 300 „ 400
	„ „ młodsi	z 200 „ 240
	„ Prądniku	z 300 „ 350
	„ Zniesieniu	z 400 „ 450
	„ Płaszowie	z 300 „ 350
	„ Dublanach	z 300 „ 350
	„ Bielanach	z 300 „ 350
	„ Rudnie	z 300 „ 350
	„ Pustomytach	z 300 „ 350
	„ Chełmku	z 300 „ 350
	„ „ młodsi	z 200 „ 250
	„ Limanowej	z 300 „ 350
	„ „ młodsi	z 200 „ 250
	„ Szczakowie	z 300 „ 350
	„ „ młodsi	z 200 „ 250
	„ Poroninie	z 300 „ 350
	„ „ młodsi	z 200 „ 250
	„ Długoszynie	z 300 „ 350
	„ „ młodsi	z 200 „ 250
	„ Zimnejwodzie	z 300 „ 350
	„ „ młodsi	z 200 „ 250
	„ Czernichowie	z 250 „ 300
	„ Brzuchowicach	„ 250 „ 300
	„ Szczercu młodsi	„ 240 „ 300

Komisya w obec taktu, iż uchwalona w bieżącej sesyi sejmowej ustawa o stosunkach prawnych stanu nauczycielskiego zastrzega wyłącznie Sejmowi prawo podwyższania plac w uwzględnieniu wyjątkowych stosunków pojedynczych miejscowości, nie uważała za właściwe badać podstawy, na których podwyższenie plac w roku ubiegłym nastąpiło.

Wydział krajowy w sprawozdaniu z czynności podaje do wiadomości Sejmu daty z obrotu i wynikłości funduszu szkolnego krajowego i funduszków szkolnych okręgowych za r. 1886. i za pierwsze miesiące r. 1887.

Komisya przekonała się, iż Wydział krajowy czuwa bezustannie nad tem, by zaległości i należitości funduszu szkolnego krajowego były uiszczane, względnie ściągane.

Komisya szkolna nie bada merytorycznie podanych przez Wydział krajowy w sprawozdaniu z czynności wynikłości funduszu szkolnego krajowego i funduszków szkolnych okręgowych, gdyż cyfry te są przedmiotem badania Komisji budżetowej a względnie uchwał Wysockiej Izby przy zamknięciu rachunków za r. 1886 a względnie 1887. Badanie jednych i tych samych cyfer przez dwie Komisye oddzielnie mogłoby spowodować zamęt i sprzeczność w uwagach i wnioskach komisyj, ewentualnie w uchwałach Wjs. Izby.

Komisya szkolna wyraża życzenie, by ta część sprawozdania z czynności Wydziału kraj. Departamentu III-go, która dotyczy funduszu szkolnego krajowego a względnie funduszków szkolnych okręgowych była na przyszłość przydzielaną do rozpatrzenia Komisji budżetowej.

Wydział krajowy w sprawozdaniu z czynności podaje do wiadomości Sejmu niektóre szczegóły o administracji fundacyi Skarbkowskiej za r. 1885, dodatkowo zaś dołączył sprawozdanie kuratora fundacyi Skarbkowskiej z czynności Rady administracyjnej za r. 1886 i sprawozdanie kuratora o zamknięciu rachunków tejże fundacyi za r. 1886 z uwagą, że tak sprawozdanie z czynności jak i zamknięcie rachunkowe dla krótkości czasu nie mogło być przez Wydział krajowy załatwione.

Komisya szkolna ubolewając nad tem, że fundacya skarbkowska tak późno zamknięcie rachunkowe i sprawozdanie z czynności przedkłada, sądzi, że rzeczą Wydziału krajowego żądać stanowczo, by zamknięcia i sprawozdanie z czynności nietylko przedkładane były w takim czasie, by przez Wydział krajowy przed zebraniem się Sejmu załatwione być mogły, lecz w każdym razie już w pierwszych miesiącach roku tak, aby ewentualne uwagi Wydziału krajowego z załatwienia sprawozdania wynikające, już w następnym a nie dopiero w trzecim roku uwzględnione być mogły.

Komisya sądzi nadto, iż cel i zadanie wspianiałej fundacyi skarbkowskiej jest tak doniosłe i takiego dla kraju znaczenia, że obowiązek Wydziału krajowego a względnie Sejmu nietylko co do czuwania nad finansowym zarządem fundacyi, lecz do wywierania odpowiedniego wpływu na sposób i kierunek, w jakim szlachetne myśli fundatora są urzeczywistniane jest tak niewątpliwy, iż byłoby wskazaniem, by Wydział krajowy corocznie prócz zamknięć rachunkowych przedkładał Wys. Sejmowi szczegółowe sprawozdanie o fundacyi skarbkowskiej w ogóle a o zakładzie sierót i starców w Drohowyżu w szczególności. Sprawozdanie to będzie przedmiotem badań Komisji, która następnie przedkładając swe sprawozdanie, da Sejmowi możność i sposobność wypowiedzenia corocznie zdania o sposobie i kierunku administracyi fundacyi skarbkowskiej.

Komisya szkolna przedstawia przeto Wys. Sejmowi do uchwały rezolucyę poniżej pod IV.

